

4. Ne volite nemškutarja,
 Ki se rodu izneveril,
 In le vpraša: koljko dnarja
 Bo s poslanstvom si nameril;
 Ptujcem lizal bo podplate,
 Sprej in zad pa grizel brate;
 Šilo takega čizmarja
 Ni za vero, dom, cesarja.
5. Ne volite neme veše,
 Ki srcá in glave nima;
 Okrog vsake luči pleše,
 Vsem po volji kima, kima;
 On zdaj vaš, zdaj ptujca peta
 Je nevarna jed pogreta;
 Buča takega krčmarja
 Ni za vero, dom, cesarja.
6. Tudi ne liberaluha,
 Ne volite bratje mili!
 On bo trobil vam na uha,
 Take, da Bogu se vsmili!
 Razpor je njegovo geslo,
 Prekucije meč pa veslo;
 Čepec takega rovarja
 Ni za vero, dom, cesarja.
7. Za poslanca ni sposoben
 Domorođec nove ére,
 On umé, ko zajc na boben
 O zadevah svete vere;
 Kako branil bo pravice
 Katoliške — sin levice?
 Taki duh polovičarja
 Ni za vero, dom, cesarja.
8. Izvolite može blage,
 Svitle zvezde domovine,
 Stebre zlate, rodu drage,
 Žive vere cerkve sine!
 Taki bojo trdno stali,
 Se za vas potegovali,
 In grmeli sred viharja:
 Vse za vero, dom, cesarja!

(Besednik 1870 str. 92.)

k) Slovenec je naposled priobčil l. 1874 št. 53 — 57 govor, ki ga je J. Virk imel pri shodu katoliško-politiškega društva v Konjicah 12. apr. o treh (oziroma o prvem) virih, iz katerih lije časna in večna nesreča na ubogo Avstrijo in njene razdražene narode; l. 1878 št. 72 — 74 pa govor „Na veseli god sv. Mohora, prvega škofa moje zlate slovenske domovine, in v spomin 25letnice sloveče družbe sv. Mohora 12. jul. 1877.“ Tacih govorov, ki so deloma jako čvrsti, šteje se okrog 25. „Ko bi Slomšeka ne bilo, težko težko bi bil jaz kdaj kako pesem zložil“, rekel je sam večkrat; tako je pa — vesel vrstnik njegov — skladal jih marljivo o raznih priložnostih, daljše in krajše, da je na zadnje sam povedal, češ, kakih 4000 jih bode! O tem je oménil prvi D. Trstenjak v Slov. Nar. 1880; drugi opisuje pesnika v Zvonu 1882 str. 13 — 18 Fr. Levec. — Vse pesmi ranjkega pa — v XXIII zvezkih — in govore, cerkvene in necerkvene, z raznimi spiski ima v lasti nečak njegov, kateri je ujcu svojemu poklonil preljubeznjiv spominek v Zg. Danici l. 1880 str. 37—95: Čertice v spomin preblagemu, nepozabljivemu, rajnemu gospodu **Jožefu Virku**, prečastitemu župniku Ločkemu, marljivemu slovenskemu pesniku“ — Rok Merčun, tedaj prefekt Alojzniški, kteremu bode skrb, da se spravijo o priliki na pr. po Drobtinica Ljubljanskih itd. na svetlobo na slavo pisatelju in na korist narodu našemu. Tu naj se pokaže le še pesmica, katero je l. 1868 dné 5. majnika bil zložil Mariji, ktera mu je sploh bila vzor v premnogih spévih:

Jasno moje serce klije,
Oživljeno v čast Marije,
Slavne vence duša vije,
Ino svete melodije
Peva, ko zlat' maj zasije.

Vir ljubezni, Mati prava
In nebeške dike slava,
Roža si, Marija zdrava!
Kliče k Tebi vsa narava.

Lepo pesem duše vnete,
O Marija, Ti darujem;
Čuj glasove sladko pete,
Ko jih Tebi oznanujem
Iz ljubezni, Tvoje dete.

*

Jecljanje.

Dragi! gotovo si užé govoril s kakim jecljalcem. Se li spominjaš naprijetnega čuta, kateri te je obdajal, ko si ga poslušal, s kakim trudom ti je kaj pripovedoval? Se ti li ni nehote urivala misel, kako bi mu pomagal? Da, vsaj si nehote izgovarjal besede, katere je moral on po tvojih mislih izgovoriti. — Pa kako lahko mu korenito pomagaš, oprostiš ga tega zla popolnoma — hvaležen ti bode.

Predno nadaljujem, zdi se mi potrebno razjasniti, kaj je jecljanje (jecanje). Slovar ne loči „stottern“ od „stammeln“, katera izraza sta i v resnici včasih tako spojena, da je ločitev težka. Naše ljudstvo zaznamova z besedo „jecljanje“ le oni nenaravni pojav v govorjenji, pri katerem se sprednik besede ponavlja. I o tem jecljanji izpregovorimo nekoliko.

Jecljalec govori: „p p p peč“. Navadno se misli, da ne more „p“ izgovoriti, a da ni res, lahko vsak uvidi, saj ga izgovori in to še celó večkrat. Jecljalec izgovarja samoglasnike jasno in artikulira soglasnike, kateri nastanejo vsled popolnega in nepopolnega zapiranja ustnic sè sodelovanjem jezika, zob, grla in nosa pravilno. Namestu pa, da bi jel besedo pri začetku izdihav izgovarjati, prične jo pri vdihu, ali pa proti koncu vzdihava.

Da je vzrok jecljanju le dihanje in pa nezmožnost, da sprednik sè sledečim soglasnikom ne more zvezati, vidimo pri petji in deklamovanji, ko vsak jecljalec lahko poje in govori.

Ker vzrok jecljanju ni v nikaki poškodbi ali nedostatnosti govoril, zato pripada ozdravljenje zdravstveni pedagogiki. Radi tega niso zdravila tû na pravem mestu, razun homeopatičnih, katera, akoravno ne pomagajo i škodujejo ne; vera pa le veliko pomaga. Saj so o tem sami zdravniki prepričani, da sè samimi zdravili ničesar ne opravijo. Tako piše nek homeopat (Dr. Arth. Lutze):

„Jecljanja se mora otroke užé v prvih letih odvaditi, ker je to v poznejših letih težavneje. Ker nastane jecljanje iz strahú (katerega povod je starišem neznan), vsled padca ali pretresa, zato je zmerjanje, tepež in vpitje nad otrokom najslabejša metoda, vsled česar postaja zlo le hujše“.

Ko za posamne slučaje razna zdravila svetuje, nadaljuje:

„Zraven zdravil ne smejo pa vnanje vaje izostati. Zato najprej svoj namen dosežeš, ako jecljalca vsak dan k sebi pokličeš, ter ž njim z največjo ljubeznjivostjo občuješ in ga vadiš: počasi vdihati in izdihati, pri poslednjem pa z rokama ploskniti. Si ga to uvadil, izgovarja naj mej izdihom jasno in določno posamne besede, kar se naj delj časa ponavlja. I brati in deklamovati ga moraš privajati.“

To je kratko načrtan navod, po katerem vsacega jecljalca ozdraviš. Omenjeni zdravnik podaja ta navod starišem, a ker je učitelj njihov namestnik, tedaj tudi ujemu. A, če ti, spoštovani sodrug, ravnaš po tem navodu in zraven še njegove svojce sporazumiš, uverjen sem, da ti uspeh ne bode izostal.

Te migljaje uporabiš pri splošnem pouku. Primeri se ti pa lahko, da dobiš starejšega jecljalca, katerega bi rad ozdravil. V takem slučaji sem rabil Güntherjev navod, katerega sem si bil na podlogi abecednika v slovenščino pripravil. Ta navod je iz treh delov: 1. Vaje v izgovarjanji besed, katerih prednik je soglasnik, in 2. dinamično govorjenje.

Po tem navodu poučeval sem 13letnega dečka in ga v treh tednih (Günther jih zahteva 12) do gladkega govorjenja dovel, a čudo, jaz pa — jecljal. Zapazivši to na sebi, bil sem sam jedno dopoludne ozdravljen.

Najboljši navod je pa: Ravnaj ž njim ljubeznjivo, zabrani (ostro prepovej) smeh součencev, dovoli mu in celo sili ga v začetku na daljši pomislek, da, celó trpeti ne smeš, da bi ti hitro odgovarjal, a zraven ga napeljuj, da začnè pri začetku izdihava besedo izgovarjati. — Mej tem pa ko ga poučuješ, imaš pa i lepo priložnost njegove součence (a brez zamere! znabiti i sam sebe) na čisto in natančno izgovarjanje napeljavati.

Ti pa mili mi sodrug! ne ustraši se jecljalca, kajti zavest, da si ga oprostil neprijetne nadloge, poplačala ti bode ves trud in ti pomagala prenašati življenja skrb in jad, saj i naše načelo mora biti:

„Od zora do mraka rosán in potán,
Ti lajšaj in slajšaj človeško trpljenje!“

Janko Toman.

Književstvo.

— „**Zvončki.**“ Zbirka pesnij za slovensko mladino. Nabral Anton Brezovnik, učitelj.“ V Ljubljani. Tiskala in založila Kleinmayr in Bamberg. 1887. l. Stanejo vezani 1 gl. 30 kr. — G. Brezovnik je s to novo knjigo ugodil živi, veliki potrebi. V tej knjigi (na 356 straneh) je nakupičenega mnogovrstnega, prelepega blaga za našo mladino. Tu so nabrane najlepše in primernejše pesni za deklamovanje in petje ter sploh veliko, veliko premikavnega berila. Ne samo mladini, tudi odraslim, ki se zanimajo za naše slovstvene proizvode, prav živo priporočamo to prelepo zbirko.

D o p i s i.

Iz Gorice. († Anton Hribar.) V noči mej 7. in 8. majem t. l. umrl je na Goriškem in Vipavskem dobro znani gospod Anton Hribar, v poslednjem času bivši vodja na tukajšnji c. kr. deski vadnici. Pokojni porodil se je leta 1839. na Gorenjskem in sicer v Tuhinji pri Kameniku. Oče bil je ondi cerkovnik, katero službo opravlja, ako se ne motimo, še dandanes pokojnega Antona brat. Posebna nadarjenost takratnega dečka napotila je stariše, da so ga poslali v šolo v Kamenik, kjer je prav dobro študiral. Od tod prišel je v Ljubljano, v drugi šoli prišel je v Alojzijevisče in bil je vedno mej odličnjaki v šoli. Tu ostal je, dokler je dovršil četrti gimnazijski razred. Nadarjenost za godbo je tej rodbini bila menda prirojena, tudi ranjki Tone poprijel se je te umetnosti z veliko gorečnostjo in si pridobil že na gimnaziji veliko spretnost v tej stroki. Glasovir mu je vedno manj ugajal nego orgle in harmonij, katerim je postal pravi mojster. Da bi se lažje z muziko in petjem ukvarjal, zapustil je gimnazijo in ustopil v tamošnjo učiteljsko pripravnico, katero je s prav dobrim uspehom dovršil, posebno je pa tukaj zadostil svoji ukaželjnosti na muzikalnem polji, tako da je postal v tem oziru strokovnjak prve vrste. Po dovršenih študijah*) prišel je začasno kot učitelj v Loko, kjer pa ni dolgo služboval, od tod pa v Vipavo, kjer se je seznanil z ranjkim dekanom Grabrijanom, kateri je na mladeniča Hribarja mnogo vplival in to ne na njegovo škodo. Zato je pa spoštoval pokojnik dekana neizmerno do zadnjega izdihljeja. Gojil je posebno rad cerkveno petje, zato pa tudi bolj ljubil orgle nego glasovir, a naukušiti je znal tudi druge za petje tako, kakor malokdo drugi. Vipava ni imela in menda ne bode imela tako naglo več tako lepega cerkvenega petja, tako naukušanih pevcev, tako krasnih zborov, kakor za časa, ko je pokojni Tone v Vipavi učiteljeval. Še danes se spominja marsikdo lepega in ubranega petja v Vipavi in pri shodih v Logu, dočim ostane vedno v spominu vsem udeležnikom prvi nastop Vipavskih pevcev pod vodstvom Hribarjevim v Goriški čitalnici. To je bil Tržanom triumph, kakeršnih bodo več redko na tem polji doživeli, očarali so v pravem pomenu besede takrat ne le narodnjake v mestu, temveč tudi naše nasprotnike, ki so se čudom čudili našemu napredku na pevskem polji.

Iz Vipave preselil se je ranjki v Gorico, če se ne motim vsled prizadevanja gosp. barona Winklerja, ki je bil tačas predsednik Goriške čitalnici. Kako je tu naukuševal mladino za narodno petje, koliko je storil za razvoj tega v narodnem oziru neprecenljivega činitelja, o tem vé povedati mnogo marsikateri njegovih učencev, ki so sedaj tu pa tam po deželi in v mestih. Ta čas bila je pač zlata doba za petje na Goriškem, ki je dospelo do vrhunca in prekoračilo menda za dlje časa cenit naukušeni v tej stroki. General — to častno ime si je pridobil mej Slovenci ranjki Tone na pevskem polji — je le mignil in že je bil zbor izvrstnih in spretnih pev-

*) Po dokončanih študijah je l. 1858. tudi za nekaj časa poučeval v l. mestni deški ljudski šoli pri sv. Jakobu v Ljubljani.